

Přístup sluchově postižených diváků k celoplošnému televiznímu vysílání

Dotaz stěžovatele:

Jedná se o (nepřímou) diskriminaci sluchově postižených diváků v přístupu službě určené veřejnosti v případě provozovatele celoplošného televizního vysílání s licenci (v konkrétním případě provozovatel TV Prima), který povinnost stanovenou v § 32 odst. 2 zákonem o vysílání naplňuje pouze z formálních hledisek (viz podnět stěžovatelky), resp. pouze v určitých obdobích?

Stanovisko ochránce:

Pro zodpovězení dané otázky je v první řadě třeba určit vhodný komparátor, tzn. najít subjekt, který se nachází ve *stejně* nebo *srovnatelně* situaci jako skupina osob se sluchovým postižením, která je dotčena aplikací méně příznivého výkladu. Jediná skupina, která v dané situaci přichází v úvahu, je skupina osob, nepostižených sluchovou vadou, které se ovšem nenacházejí ve *stejně* situaci, což je dáno faktickou nerovností zapříčiněnou právě sluchovou vadou. Abychom zjistili, zda se subjekty nacházejí v situaci *srovnatelně*, je třeba vycházet z účelu normy obsažené v ustanovení § 32 odst. 2 zákona č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o vysílání“). Zmíněné ustanovení zakotvuje povinnost provozovatele televizního vysílání opatřit 15 % vysílaných pořadů skrytými nebo otevřenými titulky; toto opatření tak zajišťuje minimální standart pro sluchově postižené v přístupu ke službě v podobě televizního vysílání (resp. k informacím, zábavě atd., vysíláním poskytovaným).¹ Z tohoto hlediska je subjekt bez sluchového postižení vhodným komparátorem – nachází se totiž ve *srovnatelně* situaci, kdy využívá služby televizního vysílání při vyhledávání zábavy či informací.

V aplikační praxi působí ustanovení § 32 odst. 2 zákona o vysílání, výkladový problém. Z nepřesné formulace totiž není patrné, zda je pod pojmem „*procento vysílaných pořadů*“ míněno procento z *počtu* odvysílaných pořadů či procento z *časového rozsahu* odvysílaných pořadů; zmíněnou nejasnost nelze překlenout interpretací jazykovou, systematickou ani logickou (až na zmíněnou výjimku). Závěry plynoucí z metodologie teleologického výkladu jednoduchého práva, především pak z interpretace *per reductionem ad absurdum* (teleologická redukce), lze dospět k závěru o oprávněnosti druhého naznačeného výkladu. V případě, že by provozovatel televizního vysílání využíval prvního možného výkladu, mohlo by docházet k absurdním situacím, kdy vyhrazených 15 % otitulkových pořadů bude mít minimální stopáž v porovnání s ostatními pořady. Provozovatelé televizního vysílání by se pak mohli omezit na titulkování krátkometrážních pořadů, což by pro ně bylo ekonomicky výhodnější, redukovalo by to jejich povinnost na minimum, ale pro neslyšící by to fakticky znamenalo zneprístupnění valné většiny pořadů v rámci

¹ Srov.: „Právo osob se zdravotním postižením... podílet se na společenském a kulturním životě... je neoddělitelně spjata s poskytováním dostupných audiovizuálních mediálních služeb.“ Viz odst. 64 preambule směrnice Evropského parlamentu a Rady 2007/65/ES, kterou se mění směrnice rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání.

vysílacího času. V případě takového jednání by docházelo k obcházení zákona, protože pokud zákon **výslovně upravuje** problematiku titulků pro neslyšící, a stanoví konkrétní procentní povinnost, nelze z něj vyvozovat, že bylo účelem umožnit provozovateli televizního vysílání tento minimální standart takto restriktivním způsobem omezit. Mimo to se aplikací prvního (méně příznivého) výkladu osoby sluchově postižené, ve srovnání s osobou nepostiženou sluchovou vadou, dostávají do *nevýhodné pozice* (zachází se s nimi *méně příznivě*), vzhledem k tomu, že je možné takto účelově omezit přístup k televiznímu vysílání, což naplňuje předpoklady přímé diskriminace z důvodu zdravotního postižení ve smyslu ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „antidiskriminační zákon“),

Bez ohledu na způsob výkladu, který by byl zvolen, z hlediska komparace s osobami nepostiženými sluchovou vadou může být zmíněný účel právní normy (tedy zajistit minimální žádoucí standart v přístupu sluchově postižených osob k vysílání), obsažené v ustanovení § 32 odst. 2 zákona o vysílání, zcela naplněn také pouze tehdy, je-li povinnost provozovatele televizního vysílání plněna rovnoměrně, a to jak z časového, tak kvalitativního hlediska. Ustanovení § 32 odst. 2 zákona o vysílání, neupřesňuje období, během kterého má být 15 % odvysílaných pořadů otitulkováno, lze tedy usuzovat, že ponechává do jisté míry na vůli provozovatele vysílání, jaké období - rozhodné pro měření plnění své povinnosti - zvolí. Nicméně z hlediska teleologického výkladu zmíněného ustanovení by odporovalo jeho účelu, pokud by byla povinnost plněna na rámec zákonné povinnosti pouze v určitém období, a v určitém časovém úseku by plnění povinnosti zcela absentovalo.² Také z kvalitativního hlediska je nezbytné, aby povinnost nebyla plněna pouze formálně; je třeba vztahovat povinnost opatřovat titulky na pořadu různého druhu (celovečerní film, zpravodajské pořady atd.), a přitom provádět titulkování systémově (aby nedocházelo k situacím, kdy z dvoudílného pořadu k dispozici pouze jedna část apod.). V opačném případě by bylo lze opět usuzovat o tom, že se osoby sluchově postižené dostávají do nerovné pozice ve srovnání s osobami nepostiženými sluchovou vadou – byl by tak opět naplněn předpoklad přímé diskriminace ve smyslu § 2 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

Pokud provozovatel celoplošného televizního vysílání s licenci plní povinnost stanovenou ustanovením § 32 odst. 2 zákona o vysílání pouze z formálních hledisek, resp. jen v určitých časových obdobích, jedná se o přímou diskriminaci osob sluchově postižených z důvodu zdravotního postižení.

² Mohlo by tak docházet k situacím, kdy provozovatel televizního vysílání opatří titulky pro osoby sluchově postižené pouze pořady v dopoledních hodinách (čímž dojde k faktickému vyloučení většiny osob, které pracují nebo navštěvují školu), nebo by mohl v rámci např. čtvrtletí splnit svoji povinnost pouze v prvním měsíci.